

Vergaderjaar 2015–2016

21 501-30

Raad voor Concurrentievermogen

Nr. 371

VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld 19 februari 2016

De vaste commissie voor Economische Zaken heeft een aantal vragen en opmerkingen voorgelegd aan de Minister van Economische Zaken over de brief van 12 februari 2016 over de geannoteerde agenda voor de Raad voor Concurrentievermogen van 29 februari 2016 te Brussel (Kamerstuk 21 501-30, nr. 369), over de brief van 12 februari 2016 over het verslag van de Informele Bijeenkomst van Ministers verantwoordelijk voor Concurrentievermogen van 27 en 28 januari 2016 (Kamerstuk 21 501-30, nr. 370) en over de brief van 29 januari 2016 over het Fiche: Mededeling en richtlijnen contracten voor de levering van digitale inhoud en voor online verkoop van goederen (Kamerstuk 22 112, nr. 2058).

De vragen en opmerkingen zijn op 16 februari 2016 aan de Minister van Economische Zaken voorgelegd. Bij brief van 18 februari 2016 zijn de vragen beantwoord.

De voorzitter van de commissie,
Vermeij

Adjunct-griffier van de commissie,
Kruithof

Inhoudsopgave

I	Vragen en opmerkingen vanuit de fracties	2
	Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie	2
	Vragen en opmerkingen van de leden van de PvdA-fractie	2
	Vragen en opmerkingen van de leden van de SP-fractie	4
	Vragen en opmerkingen van de leden van de CDA-fractie	5
	Vragen en opmerkingen van de leden van de D66-fractie	6
	Vragen en opmerkingen van de leden van de SGP-fractie	7
II	Antwoord / Reactie van de Minister	7

I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie

De leden van de VVD-fractie hebben kennisgenomen van de agenda en stukken voor het schriftelijk overleg inzake de Raad voor het Concurrentievermogen die plaatsvindt op 29 februari aanstaande. Zij hebben hierbij een aantal vragen.

Deze leden vragen of er knelpunten zouden kunnen ontstaan binnen de Nederlandse wetgeving met betrekking tot beroepen die in het buitenland vrij beoefenaar zijn en in Nederland aan nationale wetgeving zijn gebonden. Kunt u hier een voorbeeld van geven?

Daarnaast vernemen deze leden graag wat de top tien is van beroepen die binnen Europa niet op gelijke wijze worden gewaardeerd, waardoor toetreding tot de buitenlandse arbeidsmarkt ernstig wordt belemmerd.

Deze leden vragen wat de uiteindelijke status van een dienstenpaspoort zal zijn. Is dit specifiek voor bepaalde beroepen of heeft iedereen straks een dienstenpaspoort nodig om in het buitenland te kunnen werken?

In de metaalindustrie en verwante sectoren is er ongenoegen over de mogelijke toekenning van de Market Economy Status (MES) voor de Volksrepubliek China. Kunt u uw mening geven over waarom deze status schadelijk zou zijn voor de Europese industrie? In hoeverre wordt het in dat geval moeilijker en tijdrovender om antidumpingmaatregelen te nemen? In hoeverre gaan antidumpingzaken die op dit moment worden voorbereid of die nog op stapel staan dan van tafel? Steunt u de sector in haar verzoek om de Europese Commissie eerst een volledige en uitgebreide impact assessment te laten uitvoeren naar de effecten van de toekenning van een MES aan de Volksrepubliek China? Graag een toelichting waarom wel of waarom niet.

Vragen en opmerkingen van de leden van de PvdA-fractie

De leden van de PvdA-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de geannoteerde agenda. Deze leden hebben hierover nog enkele vragen en opmerkingen.

De haperende Chinese economie zet de Europese staalindustrie onder zware druk. Er is mondiaal sprake van een forse overcapaciteit van staal. De staalimporten vanuit China zijn de laatste achttien maanden verdubbeld. Het prijsniveau van het Chinese staal dat in Europa wordt aangeboden is daarbij zeer laag. Daarmee komen innovatie, werkgelegenheid, welvaart en economische groei niet alleen in Nederland maar ook in de Europese Unie onder druk te staan. Zal het Nederlands

voorzitterschap voorstellen doen om antidumpingmaatregelen te nemen op de Europese markt? Zo ja, welke voorstellen?

Klopt het dat de toekenning van de MES aan China voor een verslechtering van de Europese economie zorgt? Zo ja, wat voor gevolgen heeft dit voor uw standpunt inzake de toekenning van de MES aan China?

Klopt het dat de toekenning van de MES aan China het gevolg heeft dat de (staal-) antidumpingzaken die op dit moment tegen China worden voorbereid of die nog op de stapel staan van tafel gaan of moeilijker tot afronding komen? Zo ja, wat voor gevolgen heeft dit voor uw standpunt wat betreft de toekenning van de MES aan China?

De deeleconomie heeft niet alleen positieve ontwikkelingen in grote steden. In Amsterdam zorgt kortdurende en incidentele verhuur, zoals vakantieverhuur (Airbnb) bijvoorbeeld voor overlast en stijgende huisprijzen. Zal het Nederlands voorzitterschap voorstellen doen voor een Europese aanpak ten aanzien van vakantieverhuur? Zo ja, aan welke voorstellen kan gedacht worden?

De check-up bestaat onder andere uit monitoring en evaluatie van de concurrentiekracht in EU-lidstaten op basis van een aantal kernindicatoren. Op welke wijze wilt u het instrument check-up verder ontwikkelen? Worden hierbij ook andere lidstaten betrokken? Wat zijn de specifieke aandachtspunten van u bij het verder vormgeven van dit instrument?

De check-up heeft tot doel om tot een «integrale blik» op de Europese concurrentiekracht te komen. Welke vervolgstappen worden vervolgens genomen om de bevindingen van deze exercitie om te zetten in concrete beleidsvoorstellen die zullen bijdragen aan structurele economische groei in de EU, en door wie?

Wat is de betekenis van agendering van het thema «circulaire economie» op deze Raad, aangezien het dossier in eerste instantie belegd is bij de Milieuraad en de Landbouw- en Visserijraad? Waarom is er voor het thema «circulaire economie» gekozen? Wat is de relatie van dit thema met de concurrentiekracht?

Wat wordt er met de input uit dit debat gedaan in de aankomende milieu dan wel Landbouw- Visserijraden. De Raad voor het Concurrentievermogen heeft een besluitvormend karakter, maar het betreft hier een beleidsdebat van vrijblijvende aard? Kunt u aangeven hoe één en ander zich tot elkaar verhoudt?

Klopt het dat het Nederlands voorzitterschap samen met de Europese Commissie een evenement organiseert over de octrooi- kwekersrechtproblematiek? Wat wordt de Nederlandse inzet tijdens dit evenement?

Het Europees parlement heeft recent een resolutie aangenomen die de Europese Commissie aanspoort via een juridische interpretatie van Biotechrichtlijn 98/44/EC de octrooieerbaarheid van natuurlijke eigenschappen uit te sluiten en gebruik van biologisch materiaal te garanderen. Wat is uw standpunt ten aanzien van deze interpretatie?

Kunt u, conform de vigerende EU-informatie afspraken, het krachtenveld schetsen voor de EU-strategie «De eengemaakte markt verbeteren», ook in het licht van de politieke dialoog die het Duitse parlement is gestart? Wat is de positie van andere lidstaten?

Het Nederlands voorzitterschap draagt de urgentie uit van de volledige implementatie van de dienstenrichtlijn en het dienstenpaspoort mede in het kader van de vervolmaking van de interne markt. Wordt deze urgentie ook gedeeld door de andere lidstaten? Zo ja, welke lidstaten?

Wat zijn de Nederlandse voorstellen met betrekking tot het eigenlijke ontwerp van het dienstenpaspoort? Aan welke voorwaarden moet een dergelijk paspoort volgens u voldoen om doeltreffendheid van dit instrument te waarborgen?

Hoe wilt u de implementatie van landspecifieke aanbevelingen bevorderen gezien het een «soft law» instrument betreft in het kader van de Europa 2020-strategie dat niet juridisch bindend is, waarbij het voorna-

melijk gaat om het uitoefenen van peer pressure tussen lidstaten onderling maar geen sanctie mogelijkheden bestaan?

Bij auteursrecht komt het thema geo-blocking aan bod, dat is het blokkeren van toegang tot inhoud (muziek, films, games, nieuws, sport, etc.) wanneer die inhoud benaderd wordt vanuit een andere lidstaat. De ontwerpverordening van 9 december 2016 verbiedt aanbieders om online inhoud te blokkeren voor een gebruiker die tijdelijk in een andere lidstaat verblijft. Wat moet volgens u in de portabiliteitsverordening verstaan worden onder «tijdelijk verblijf» in het buitenland?

Wat is de laatste stand van zaken in de bespreking van dit voorstel op ambtelijk niveau? Wat zijn de belangrijkste zorgen? Op welke termijn voorziet u vanuit het Nederlands voorzitterschap overeenstemming binnen de Raad?

Hoe wordt ervoor gezorgd dat de nieuwe regels relevant zijn voor nieuwe technologieën? Hoe voorkomt men daarbij te wijldropige definities en rechtsonzekerheid? Kunt u aangeven welke stappen u op het terrein van geo-blocking nog meer verwacht, welke u in het bijzonder zou aanmoedigen en welke volgens u op weerstand zullen rekenen?

Wat is uw ambitie voor de behandeling van de voorstellen over de digitale inhoud en online verkoop van tastbare goederen tijdens het Nederlands EU-voorzitterschap?

De Europese Commissie stelt voor om een aantal bepalingen, gebaseerd op de huidige Richtlijn 1999/44/EG, volledig te harmoniseren. Deze richtlijn is namelijk gebaseerd op minimumharmonisatie. Door de nieuwe regels volledig te harmoniseren, vervalt de mogelijkheid die lidstaten nu hebben om consumenten betere rechten te bieden dan het minimum-niveau voorschrijft. Hoe verhoudt dit zich tot motie Vos c.s. over product-conformiteit (Kamerstuk 31 700 XIII, nr. 30)? Deelt u de mening dat dit onwenselijk is? Wat gaat u doen om dit voorstel van Europese Unie tegen te houden?

Vragen en opmerkingen van de leden van de SP-fractie

De leden van de SP-fractie hebben kennisgenomen van de geannoteerde agenda van de Raad voor Concurrentievermogen op 29 februari 2016 te Brussel, het verslag van de informele bijeenkomst van 27 en 28 januari 2016 en het fiche over de levering van digitale inhoud en online verkoop van goederen. Zij hebben hierover enige vragen.

Deze leden lezen in de geannoteerde agenda dat de Europese Commissie een inhoudelijk overzicht zal presenteren over de voortgang van de implementatie van aanbevelingen ten aanzien van de dienstensector. Deze leden verzoeken u toe te lichten welke aanbevelingen dit zijn, wat de situatie in Nederland is en hoe deze zich verhoudt tot het algemene Europese beeld.

Zij lezen met genoegen dat aandacht zal worden besteed aan de problemen in de staalsector. Deze leden wijzen de Minister er graag op dat tijdens de genoemde high-level conferentie over de energie-intensieve industrie enkele duizenden medewerkers uit de Europese staalindustrie in Brussel waren, waaronder enkele honderden uit IJmuiden, om de mede door de staaldump vanuit China veroorzaakte problemen in de staalindustrie te benadrukken. Deze leden kunnen er allereerst mee instemmen dat China de markteconomiestatus voorlopig nog niet is verleend, maar zijn benieuwd naar het vervolg van de lopende discussie omtrent deze status en uw houding ten aanzien van deze status. Tevens zijn deze leden benieuwd of, om de gevolgen van een dergelijk besluit in kaart te brengen, door de Europese Commissie een impact assessment is uitgevoerd. Zo ja, hoe volledig is dit gebeurd? Deze leden zijn benieuwd of u bereid bent, indien een dergelijk assessment niet of onvolledig is uitgevoerd, hier binnen de Raad op aan te dringen. Daarnaast zijn deze leden benieuwd of China naar uw mening voldoet aan de eisen van de

World Trade Organization (WTO) om als markteconomie te boek te staan en hoeveel banen in Europa en specifiek in Nederland verloren zullen gaan indien de markteconomiestatus aan dit land wordt verleend. Deze leden zijn tevens benieuwd op welke wijze de evaluatie van de antidumpingmaatregelen zal plaatsvinden en of de toepassing van de «lesser duty rule» hierbij zal worden betrokken. Deze leden zijn benieuwd naar uw mening over de huidige toepassing van deze «lesser duty rule» en wat uw mening is over de impact van deze regel. Daarnaast vragen deze leden u aan te geven of de huidige antidumpingmaatregelen afdoende zijn om de Europese staalindustrie tegen alle gedumpte staalproducten te beschermen. Indien dit niet het geval is verzoeken deze leden toe te lichten welke maatregelen nog moeten worden genomen om de maatregelen aan te vullen.

Zij hebben vernomen dat eurocommissaris Bienkowska bij de high-level conferentie over de energie-intensieve industrie gesproken heeft over modernisering van het «Trade Defence Instrument» binnen de Europese Unie. Deze leden zijn benieuwd naar uw mening over de voorstellen die de Europese Commissie hiertoe in 2013 heeft gedaan. Tevens zijn deze leden benieuwd naar welke afspraken tijdens de conferentie over de energie-intensieve industrie zijn gemaakt en welke de Nederlandse staalindustrie zullen helpen beschermen.

Deze leden lezen in het fiche dat de richtlijn ook betrekking heeft op overeenkomsten waarbij digitale inhoud verstrekt wordt in ruil voor persoonlijke gegevens. Deze leden zijn benieuwd of in deze richtlijn de voorwaarden voor voorlichting bij het aangaan van dit type verkoop zullen worden aangescherpt. Tevens zijn deze leden benieuwd naar uw houding ten aanzien van dit onderwerp.

Deze leden zijn onaangenaam verrast door de mededeling dat de nieuwe richtlijn ter vervanging van de Richtlijn Koop en Garantie gericht is op volledige harmonisatie en tevens een potentiële verslechtering bevat ten aanzien van de garantietermijnen. Deze leden zijn benieuwd naar uw mening op het vlak van het verlengen van de minimumtermijn van zes maanden naar een absolute termijn van twee jaar en de inschatting van de gevolgen daarvan voor Nederlandse consumenten. Deze leden verwachten op basis van de verschafte informatie een verloop dat kan lijken op de verordening over netneutraliteit en vragen of u deze analyse deelt. Indien dit niet het geval is zijn deze leden benieuwd naar waarom dit volgens u het geval is en welke mogelijkheden er zijn om verplichte harmonisatie die nadelig uitvalt voor Nederlandse consumenten af te wenden. Tevens zijn deze leden benieuwd wanneer de consumentenbescherming voldoende gewaarborgd is in de richtlijn om tot harmonisatie over te gaan. Deze leden zijn tevens benieuwd in hoeverre zij het mogelijk acht om harmonisering te voorkomen of dusdanig te wijzigen dat twee jaar de minimumtermijn in de richtlijn wordt. Ook vernemen deze leden graag van u hoe Nederland in de rol als voorzitter hieraan gestalte kan geven en zijn zij benieuwd of u de verwachting dat de lidstaten over deze richtlijn meer verdeeld zijn verder kan concretiseren.

Vragen en opmerkingen van de leden van de CDA-fractie

De leden van de CDA-fractie lezen dat onder het agendapunt diversen gesproken zal worden over het Europees eenheidsoctrooi en het eengemaakte octrooirecht. Ook komt het kwekersrecht aan de orde. Zou u kunnen aangeven wat hierbij de specifieke punten zijn waar over wordt gesproken en wat de inbreng van Nederland wordt op deze punten? Deze leden vragen u om op basis van de resolutie van het Europees parlement het voortouw te nemen om de commissie te bewegen om door middel van een interpretatieve verklaring, op korte termijn, een einde te maken aan de huidige ongewenste ontwikkeling die door de uitspraak van het Europees Octrooibureau is ingezet over het kunnen octrooieren van

(natuurlijke) planteneigenschappen en natuurlijke biologische processen. Bent u hiertoe bereid? Deze leden vragen verder of u zou kunnen aangeven of er signalen zijn dat de Europese biotechnologie octrooi-richtlijn wordt opengeboken. Zo ja, wat is hierbij de achterliggende gedachte en wat zou hiervan het gevolg zijn voor de ontwikkeling van innovatie?

Verder lezen deze leden dat er tijdens de Raad zal worden ingezoomd op de scaling-up van het midden- en kleinbedrijf (mkb). Wat is uw inzet op dit punt? Zij lezen ook dat de circulaire economie op de agenda staat. Wat is de betekenis van de agendering van dit onderwerp op deze Raad, aangezien het dossier in eerste instantie belegd is bij de Milieuraad en de Landbouw- en Visserijraad? Waarom is er voor dit thema gekozen en wat is de relatie met de Europese concurrentiekracht? Hierbij vragen deze leden tevens of het een debat van vrijblijvende aard wordt of dat er echt besluiten worden genomen. Indien er besluiten zullen worden genomen vragen deze leden hoe zich dit verhoudt met de Milieuraad en de Landbouw- en Visserijraad. Deze leden lezen daarnaast dat het Nederlandse voorzitterschap beoogt Raadsconclusies aan te nemen over de interne marktstrategie. Welke maatregelen op het gebied van mkb en start-ups heeft u voor ogen? En kunt u het krachtenveld schetsen voor de EU-strategie «De eengemaakte markt verbeteren»? Wat is reeds bekend over de positie van andere lidstaten? Deze leden danken u verder voor de update betreft het frontrunnersinitiatief. Deze leden lezen dat 15 lidstaten, afhankelijk van het onderwerp, mee doen met het initiatief. Welke lidstaten zijn dat? En op welk onderwerp wil Nederland het komende jaar echt inzetten om stappen te zetten met behulp van het frontrunnersinitiatief? Tot slot hebben deze leden een brief ontvangen van de gedeputeerde staten van Noord-Holland over de staalcrisis die naar de commissie van Economische Zaken is gestuurd. Hierin wordt gesproken over een onderzoek naar oneerlijke handelspraktijken in de staalsector. Zou u kunnen aangeven of de Europese Commissie het verzoek van de Europese Staalsector voor een onderzoek naar mogelijke oneerlijke handelspraktijken in de staalsector heeft gehonoreerd? Zo ja, wat is de stand van zaken van dit onderzoek? En deze leden vragen u of de staalcrisis een speerpunt is van het Nederlandse voorzitterschap. Zo niet, bent u bereid dit alsnog te doen?

Deze leden lezen dat tijdens de informele bijeenkomst is gesproken over geo-blocking. Welke conclusies zijn getrokken uit deze bijeenkomst? Hoe keken de andere lidstaten aan tegen geo-blocking? Zou u een de stand van zaken kunnen geven over wat nu de vervolgstappen zijn betreft geo-blocking?

Deze leden horen graag wat u ambitie is voor de behandeling van de voorstellen over digitale inhoud en online verkoop van tastbare goederen tijdens het Nederlandse EU-voorzitterschap.

Vragen en opmerkingen van de leden van de D66-fractie

Naar aanleiding van de geannoteerde agenda voor de Raad voor Concurrentievermogen van 29 februari 2016 en het fiche «Mededeling en richtlijnen contracten voor de levering van digitale inhoud en voor online verkoop van goederen» hebben de leden van D66-fractie enkele vragen. Deze leden lezen dat in de aankomende Raad de Europese Commissie wil inzoomen op de scaling-up van het mkb. Kunt u nader toelichten wat de Europese Commissie tijdens dit debat gaat inbrengen? Kunt u aangeven welk «instrument» u verder wil ontwikkelen? Zij lezen dat de Europese Commissie zich met name zal richten op maatregelen op een aantal gebieden, waaronder het mkb en startups. Wat voor maatregelen voorziet u op Europees niveau op dit thema? Bent u bereid hierbij de noodzaak van een interne digitale markt voor de groei van startups te benadrukken?

Deze leden constateren dat de lunchdiscussie het uitwisselen van best practices en gedeelde uitdagingen betreft. Welke Nederlandse best practices bent u van plan tijdens het debat te delen?

Deze leden vragen u nader toe te lichten wat voor producten onder de richtlijn digitale inhoud vallen. Valt bijvoorbeeld ook software (naast games) onder de richtlijn? Voorts missen zij een analyse van het belang voor startups van een digitale interne markt. Kunt u daar nader op ingaan?

Vragen en opmerkingen van de leden van de SGP-fractie

De leden van de SGP-fractie constateren dat tijdens de komende Raad voor Concurrentievermogen ook gesproken zal worden over het octrooi- en kwekersrecht. Zij horen graag wat uw inzet op dit punt is.

Deze leden hebben begrepen dat vanuit de Landbouwraprad een brief gestuurd zou worden naar de Raad voor Concurrentievermogen. De Staatssecretaris van Economische Zaken heeft toegezegd deze brief met de Kamer te delen, inclusief een voorgenomen standpunt van de regering (Kamerstuk 21 501-32, nr. 887). Deze leden hebben nog geen standpuntbepaling gezien. Is de betreffende brief inmiddels beschikbaar? Wat is uw standpunt?

Deze leden willen graag de noodzaak van het herstellen van de onbalans tussen het octrooi- en kwekersrecht onderstrepen, zeker nu door recente uitspraken van het Europees Octrooibureau ruim baan is gegeven aan het vestigen van een octrooi op «nieuwe» planteigenschappen die gewoon via de klassieke veredeling ingekruist zijn. De regering heeft eerder terecht aangegeven dat ze zich op Europees niveau sterk gaat maken voor het herstellen van de onbalans tussen het octrooi- en kwekersrecht door, zo mogelijk, invoering van een uitgebreide kwekersvrijstelling in de Bio-octrooirichtlijn (algemeen overleg Biotechnologie, 9 september 2015; Programma van het Nederlands voorzitterschap van de Raad van de Europese Unie, Kamerstuk 34 139, nr. 10).

Gaat u zich hier tijdens de eerstvolgende Raad voor Concurrentievermogen ook proactief voor inzetten? Deze leden willen in dit verband ook wijzen op de door het Europees parlement aangenomen resolutie (15 december 2016, 2015/2981(RSP)). Grijpt u deze resolutie aan om in ieder geval te pleiten voor een interpretatieve verklaring van de Europese Commissie bij de Bio-octrooirichtlijn en dat op korte termijn?

II Antwoord / Reactie van de Minister

Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie

De leden van de VVD-fractie vragen of er knelpunten zouden kunnen ontstaan binnen de Nederlandse wetgeving met betrekking tot beroepen die in het buitenland vrij beoefenaar zijn en in Nederland aan nationale wetgeving zijn gebonden. Deze leden vragen de Minister of hij hier een voorbeeld van kan geven. Daarnaast vernemen de leden van de VVD-fractie graag wat de top tien is van beroepen die binnen Europa niet op gelijke wijze worden gewaardeerd, waardoor toetreding tot de buitenlandse arbeidsmarkt ernstig wordt belemmerd.

Berekeningen van de OESO¹ laten zien dat Nederland onder het Europese gemiddelde voor regulering in de dienstensector zit. Nederland kent, in het geval er sprake is van reglementering, vaak een lichte vorm van reglementering, bijvoorbeeld door middel van een beschermde titel. In

¹ OESO, Services trade restrictiveness index, <http://www.oecd.org/tad/services-trade/services-trade-restrictiveness-index.htm>.

het Nederlandse actieplan van 23 maart 2015², dat is opgesteld in het kader van de EU-brede wederzijdse evaluatie gereguleerde beroepen³, concludeert het kabinet dat het grootste deel van de nationale beroepsreglementering momenteel niet tot ernstige toetredingsbelemmeringen leidt. Voor een aantal beroepen geldt echter dat het opportuun is om de geldende beroepseisen de komende tijd te evalueren daar hier mogelijk ruimte bestaat voor modernisering. Een voorbeeld hiervan is het beroep interieurarchitect. Daarnaast lopen er trajecten om eisen of opleidingen te moderniseren op het terrein van o.a. vuurwerkdeskundigen, accountants, juridische beroepen en medische beroepen.

In het kader van de wederzijdse evaluatie zijn beroepen besproken die in een groot aantal lidstaten op verschillende manieren gereguleerd zijn en economisch relevant zijn. Dit waren de beroepen ingenieur, architect, makelaar, rijinstructeur, elektriciën, opticiën, fysiotherapeut, psycholoog, sportinstructeur, kapper, mondhygiënist en reisleider.

Voor Nederland als open economie is het van groot belang dat wordt gewerkt aan modernisering van eisen aan gereguleerde beroepen en erkenning van de kwalificaties van beroepsbeoefenaars opdat de werking van de interne markt wordt verbeterd. Zoals ook aangegeven in het BNC-fiche internemarktstrategie,⁴ verwelkomt Nederland dan ook de aankondiging van een analytisch afwegingskader dat lidstaten kunnen gebruiken om bestaande dan wel nieuwe wetgeving dan wel eisen rondom gereguleerde beroepen te moderniseren.

De leden van de VVD-fractie vragen wat de uiteindelijke status van een dienstenpaspoort zal zijn. Deze leden vragen of dit specifiek voor bepaalde beroepen is of dat iedereen straks een dienstenpaspoort nodig heeft om in het buitenland te kunnen werken.

Wat de uiteindelijke status van een dienstenpaspoort zal zijn in het voorstel van de Commissie moet worden afgewacht. De Raad heeft via de politieke discussie in de informele Bijeenkomst van Ministers verantwoordelijk voor Concurrentievermogen van 27 en 28 januari input gegeven en zal dat wederom doen via de aanstaande Raad voor Concurrentievermogen van 29 februari. Vervolgens zal de Commissie zoals gebruikelijk een publieke consultatie houden en een impact assessment opstellen, alvorens het uiteindelijke voorstel te publiceren.

De Commissie kondigt in de internemarktstrategie aan het dienstenpaspoort met name te willen koppelen aan dienstverlening in twee economisch belangrijke sectoren, namelijk de zakelijke dienstverlening en de bouw. De bedoeling is dat het dienstenpaspoort optioneel is voor dienstverleners. Het dienstenpaspoort moet het voor deze dienstverleners makkelijker maken hun diensten grensoverschrijdend aan te bieden. Het dienstenpaspoort mag geen voorwaarde zijn voor grensoverschrijdende dienstverlening. Dat is althans wat Nederland betreft een belangrijk uitgangspunt.

In de metaalindustrie en verwante sectoren is er ongenoegen over de mogelijke toekenning van de Market Economy Status (MES) voor de Volksrepubliek China. De leden van de VVD-fractie vragen de Minister zijn mening te geven over waarom deze status schadelijk zou zijn voor de

² Kamerstuk 24 036 nr. 409

³ In 2013 werd de richtlijn erkenning beroepskwalificaties herzien die lidstaten o.a. verplicht hun nationale beroepseisen tegen het licht te houden en kritisch te bezien op rechtvaardiging en proportionaliteit.

⁴ Kamerstuk 22 112, nr. 2029

Europese industrie en in hoeverre het in dat geval moeilijker en tijdrovender wordt om antidumpingmaatregelen te nemen. Deze leden vragen in hoeverre antidumpingzaken die op dit moment worden voorbereid of die nog op stapel staan dan van tafel gaan. Deze leden vragen de Minister of hij de sector in haar verzoek steunt om de Europese Commissie eerst een volledige en uitgebreide impact assessment te laten uitvoeren naar de effecten van de toekenning van een MES aan de Volksrepubliek China. Graag een toelichting waarom wel of waarom niet.

Het kabinet zet zich ten volle in om de concurrentiekracht van de Europese industrie, zowel de staalproducenten als de industriële gebruikers van staalproducten, te versterken. Het bevorderen van een gelijk speelveld is daarvoor een belangrijke voorwaarde. Hiervoor is Europees optreden nodig. Om die reden agendeert het Nederlands voorzitterschap de situatie op de staalmarkt tijdens de komende Raad voor Concurrentievermogen.

Tijdens de informele Raad Buitenlandse Zaken/handel van 2 februari jl. is een verkennend debat gevoerd over de toekenning van de status van markteconomie (MES) aan China. Het toetredingsprotocol van China tot de Wereldhandelsorganisatie (WTO) geeft aanleiding om dit land uiterlijk 15 jaar na toetreding tot de WTO, ofwel vanaf 11 december 2016, markteconomie status (MES) toe te kennen. Er zijn in WTO-verband geen criteria afgesproken wanneer een land wordt aangemerkt als markteconomie. De Commissie overweegt momenteel drie opties: (1) aan China wordt onvoorwaardelijk MES verleend; (2) aan China wordt MES onder voorwaarden verleend of de verlening van MES gaat gepaard met mitigerende maatregelen; en (3) China blijft voor de EU een niet-markteconomie.

De Commissie heeft tevens aangekondigd een diepgaand impact assessment uit te voeren naar deze opties. Daarbij zal met name aandacht worden besteed aan de werkgelegenheidseffecten van eventuele toekenning van MES – al dan niet onder voorwaarden. In de analyse zal worden ingegaan op de werkgelegenheidseffecten voor de EU als geheel en de effecten per sector en lidstaat. De Commissie heeft daarnaast op 10 februari een (online) publieke consultatie met belanghebbenden geopend: http://trade.ec.europa.eu/consultations/index.cfm?consul_id=191.

De Commissie zal tevens half maart een bijeenkomst organiseren met stakeholders. Beide initiatieven maken deel uit van de diepgaande impact assessment. Het kabinet verwelkomt deze initiatieven van de Commissie en ziet geen aanleiding om op de uitkomsten van dit proces vooruit te lopen.

Om China de status van MES te verlenen dient de EU haar antidumping-wetgeving aan te passen. Hiertoe dient een volledig wetgevingsproces te worden doorlopen aan de hand van een wetgevingsvoorstel van de Europese Commissie. De Commissie heeft onlangs aangegeven dat dit wetsvoorstel niet op korte termijn zal verschijnen. Het College van EU Commissarissen zal de kwestie in juli – naar aanleiding van de impact assessment – nogmaals bezien. Naar aanleiding van dit wetsvoorstel zal via de gebruikelijke procedure een Nederlands standpunt worden bepaald.

De toekenning van MES aan China heeft alleen gevolgen voor de berekening van antidumpingmaatregelen. Het is zowel voor MES landen als niet-MES landen mogelijk om antidumpingmaatregelen te nemen. Het blijft sowieso mogelijk om antidumpingmaatregelen te nemen tegen China als het land de status van markteconomie krijgt. In de praktijk kan het er wel toe leiden dat de antidumpingheffingen lager zijn, omdat de

berekeningswijze van de antidumpingheffing moet worden aangepast. Hoe groot het effect op de antidumpingheffingen zal zijn hangt af van de wijze waarop de Commissie de MES-status verleent. Wanneer wordt gekozen om MES toe te kennen met mitigerende maatregelen, kan het effect op de hoogte van de antidumpingmaatregel worden beperkt.

De berekeningswijze van de antidumpingheffing wordt bij toekenning van MES als volgt aangepast: van dumping is sprake als de exportprijs lager is dan de binnenlandse prijs of kostprijs. Bij niet-MES landen wordt er echter niet gekeken naar de binnenlandse prijs of kostprijs in dat land, maar in een ander land dat wel de status van markteconomie heeft. In het geval van China wordt op dit moment dus de exportprijs van China vergeleken met de binnenlandse prijs of kostprijs in bijvoorbeeld India, Turkije, Canada of de VS. Dit leidt bijna altijd tot hoge dumping marges, maar heeft niet zo veel te maken met de werkelijke productiekosten en -omstandigheden in China. Als China de markteconomiestatus krijgt mag dit niet meer en moet naar de situatie in China zelf gekeken worden. Daarbij heeft de EU nog wel de mogelijkheid om in haar berekening de Chinese kostprijs te corrigeren als ze kan aantonen dat er sprake is van interne marktverstoringen (bijvoorbeeld niet-marktconforme leningen aan staatsbedrijven). Hoeveel lager de heffingen in de praktijk zullen worden, is dan ook niet goed te voorspellen. Deze effecten zullen in de diepgaande impactassessment van de Europese Commissie nader worden geanalyseerd. De economische effecten kunnen daarbij zowel positief als negatief zijn. Zo hebben bijvoorbeeld importeurs en verwerkers baat bij lagere heffingen op de invoer van halffabricaten.

Vragen en opmerkingen van de leden van de PvdA-fractie

De haperende Chinese economie zet de Europese staalindustrie onder zware druk. Er is mondiaal sprake van een forse overcapaciteit van staal. De staalimporten vanuit China zijn de laatste achttien maanden verdubbeld. Het prijsniveau van het Chinese staal dat in Europa wordt aangeboden is daarbij zeer laag. Daarmee komen innovatie, werkgelegenheid, welvaart en economische groei niet alleen in Nederland maar ook in de Europese Unie onder druk te staan. De leden van de PvdA-fractie vragen de Minister of het Nederlands voorzitterschap voorstellen zal doen om antidumpingmaatregelen te nemen op de Europese markt en zo ja, welke voorstellen.

Het voorzitterschap stelt voor om de discussie over de staalcrisis in de Raad voor Concurrentievermogen te concentreren op het identificeren van concrete Europese acties, die de concurrentiekracht van Europese staalproducenten bevorderen. Het Nederlands voorzitterschap denkt hierbij onder andere aan het bevorderen van innovaties in de staalsector, door de toegang tot Europese investeringsinstrumenten voor innovatieve projecten in de staalsector te vereenvoudigen. Ook wordt gedacht aan het totstandbrengen van een gelijk speelveld door de negatieve effecten van hervorming van het ETS voor de energie-intensieve industrie te vermijden, door koolstoflekkage te vermijden, en door het Klimaatakkoord van Parijs op een zodanige wijze te implementeren dat Europese bedrijven geen concurrentienadeel ondervinden ten opzichte van internationale concurrenten. Tot slot wil het Nederlands voorzitterschap een discussie over welke mogelijkheden er bestaan om antidumping procedures binnen bestaande kaders te versnellen.

De leden van de PvdA-fractie vragen de Minister of het klopt dat de toekenning van de MES aan China voor een verslechtering van de Europese economie zorgt, en zo ja, wat voor gevolgen dit voor zijn standpunt heeft inzake de toekenning van de MES aan China.

Voorts vragen deze leden of het klopt dat de toekenning van de MES aan China het gevolg heeft dat de (staal-) antidumpingzaken die op dit moment tegen China worden voorbereid of die nog op de stapel staan van tafel gaan of moeilijker tot afronding komen en zo ja, wat voor gevolgen dit voor zijn standpunt heeft wat betreft de toekenning van de MES aan China.

Voor de beantwoording van deze vraag verwijs ik u naar de beantwoording van de vraag van de VVD-fractie betreffende dit onderwerp.

De deeleconomie heeft niet alleen positieve ontwikkelingen in grote steden. In Amsterdam zorgt kortdurende en incidentele verhuur, zoals vakantieverhuur (Airbnb) bijvoorbeeld voor overlast en stijgende huisprijzen. De leden van de PvdA-fractie vragen of het Nederlands voorzitterschap voorstellen zal doen voor een Europese aanpak ten aanzien van vakantieverhuur en zo ja, aan welke voorstellen gedacht kan worden.

De opkomst van particuliere verhuur aan toeristen voorziet in een toenemende behoefte onder toeristen «to live like a local» en kan de gastvrijheidseconomie versterken. Het kabinet wil deze ontwikkeling daarom niet onnodig remmen. Zoals ik heb gemeld in de brief «werken aan toekomstbestendige wet- en regelgeving: digitale platforms, deeleconomie en particuliere verhuur aan toeristen»⁵, geeft het kabinet gemeenten daarom bewust de ruimte om eigen beleid te formuleren ten aanzien van particuliere verhuren aan toeristen middels platforms zoals Airbnb. De problemen en kansen die zich voordoen zijn divers en verschillen per gemeente. Het kabinet wil gemeenten de ruimte laten om hier lokaal op in te kunnen spelen. Het kabinet is daarom niet voornemens om deze ontwikkeling op Europees niveau aan te pakken. Dit neemt niet weg dat veel landen op dit moment met gelijksortige vraagstukken bezig zijn. Tijdens de informele Bijeenkomst van Ministers verantwoordelijk voor Concurrentievermogen van 27 en 28 januari⁶ jl. is daarom afgesproken dat lidstaten onderling *best practice* zullen uitwisselen om zo van elkaars ervaringen te kunnen leren. Daarnaast komt de Commissie met een Europese agenda voor de deeleconomie. Deze agenda levert mogelijk aanknopingspunten die relevant zijn in discussies over particuliere verhuur.

De check-up bestaat onder andere uit monitoring en evaluatie van de concurrentiekracht in EU-lidstaten op basis van een aantal kernindicatoren. De leden van de PvdA-fractie vragen de Minister op welke wijze hij het instrument check-up verder wil ontwikkelen en of hierbij ook andere lidstaten betrokken worden. Voorts vragen zij wat de specifieke aandachtspunten van de Minister bij het verder vormgeven van dit instrument zijn.

Tijdens de RvC van 30 november 2015 onder Luxemburgs voorzitterschap riep een groot aantal lidstaten op tot het versterken van de competitiveness check-up⁷. Samen met de Commissie en de andere lidstaten werkt Nederland binnen de zogenaamde ambtelijke High Level Group for Competitiveness and Growth aan de verdere ontwikkeling van de check-up. Nederland is voorzitter van deze groep voor de duur van het trio voorzitterschap van Nederland, Slowakije en Malta. Onder deze High Level Group wordt een zogenaamd «competitiveness scoreboard» uitgewerkt; een vaste set van indicatoren over de stand van de concurrentiekracht, wat de check-up verder zou versterken. Het doel achter de

⁵ Kamerstuk 33 009, nr. 12

⁶ Kamerstuk 21 501-30, nr. 370

⁷ Kamerstuk 21 201-30, nr. 362

check-up is het organiseren van een zinvolle discussie in de RvC over de stand van de Europese concurrentiekracht.

De check-up heeft tot doel om tot een «integrale blik» op de Europese concurrentiekracht te komen. De leden van de PvdA-fractie vragen de Minister welke vervolgstappen vervolgens worden genomen om de bevindingen van deze exercitie om te zetten in concrete beleidsvoorstellen die zullen bijdragen aan structurele economische groei in de EU, en door wie.

De check-up is in de eerste plaats een presentatie van relevante cijfers door de Commissie met als doel om een discussie tussen Ministers over stand van de concurrentiekracht van Europa te voeren. De cijfers die de Commissie presenteert zouden inzicht moeten geven in de prestaties van lidstaten en de Europese prestatie ten opzichte van de mondiale prestaties. De check-up is behulpzaam bij het signaleren van uitdagingen voor de Europese concurrentiekracht. In het kader van de check-up vindt geen besluitvorming plaats.

De leden van de PvdA-fractie vragen de Minister wat de betekenis is van agendering van het thema «circulaire economie» op deze Raad, aangezien het dossier in eerste instantie belegd is bij de Milieuraad en de Landbouw- en Visserijraad en waarom voor het thema «circulaire economie» gekozen is. Voorts vragen deze leden naar de relatie van dit thema met de concurrentiekracht.

Nederland heeft het actieplan circulaire economie⁸ geagendeerd op de Raad voor Concurrentievermogen in het kader van «*competitiveness mainstreaming*». Het door de Commissie gepresenteerde maatregelenpakket is bij uitstek een geschikt onderwerp voor «*competitiveness mainstreaming*», omdat de Commissie de basis legt voor een integrale beleidsaanpak die de kansen voor groene groei van de transitie naar een circulaire economie en verduurzaming optimaal benut. De inzet van het debat is om tot aanbevelingen te komen over hoe de economische potentie van de transitie naar de circulaire economie ten volle kan worden benut en hoe het pakket hieraan bij kan dragen (via bijvoorbeeld vernieuwing van regelgeving, kostenefficiëntie voor bedrijven, ruimte voor innovatie en het versterken van de interne markt).

De RvC heeft het mandaat om alle relevante voorstellen met substantiële effecten voor concurrentievermogen te bespreken. Onder de noemer «*competitiveness mainstreaming*» bespreekt de RvC integraal de impact van Europese wetgevingspakketten en actieplannen van de Commissie vanuit het perspectief van de effecten voor de concurrentiekracht van het Europese bedrijfsleven en de werking van de interne markt. Door dit te agenderen geeft Nederland op een meer gestructureerde en systematische wijze invulling aan het mandaat van de RvC om relevante voorstellen met substantiële effecten voor concurrentievermogen te bespreken.

De leden van de PvdA-fractie vragen de Minister wat er met de input uit dit debat gedaan wordt in de aankomende milieu dan wel Landbouw-Visserijraden. De Raad voor het Concurrentievermogen heeft een besluitvormend karakter, maar de leden vragen zich af of het hier een beleidsdebat van vrijblijvende aard betreft. Zij vragen de Minister aan te geven hoe één en ander zich tot elkaar verhoudt.

⁸ Mededeling van de Commissie aan het Europees parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de regio's, Sluiten van de Kringloop – een EU actieplan voor de Circulaire Economie (COM(2015)614/2).

De uitkomsten van de discussie tijdens de RvC van 29 februari geef ik mee aan de Staatssecretaris van I&M. Zij zal deze gebruiken als onderdeel van het beleidsoriënterend debat over het actieplan circulaire economie in de Milieuraad van 4 maart. Zij streeft naar besluitvorming op het actieplan (Raadsconclusies) tijdens het Nederlands voorzitterschap. De RvC neemt geen beslissing over het actieplan. In de Landbouw- en Visserijraad wordt het onderdeel voedselverspilling en -verliezen geagendeerd⁹.

Door de resultaten uit de debatten in de verschillende raadsformaties (RvC, Landbouw- en Visserijraad en de Milieuraad) onderling te gebruiken, wil het Nederlands voorzitterschap een geïntegreerde beleidsaanpak voor circulaire economie bevorderen.

De leden van de PvdA-fractie vragen of het klopt dat het Nederlands voorzitterschap samen met de Europese Commissie een evenement organiseert over de octrooi- kwekersrechtproblematiek. Voorts vragen zij wat de Nederlandse inzet wordt tijdens dit evenement.

Ja, dat klopt. Het Nederlandse voorzitterschap beoogt met deze conferentie op Europees niveau te verkennen welke oplossingsrichtingen voor de gesignaleerde problematiek kunnen rekenen op voldoende draagvlak onder lidstaten en stakeholders.

Het Europees parlement heeft recent een resolutie aangenomen die de Europese Commissie aanspoort via een juridische interpretatie van Biotechrichtlijn 98/44/EC de octrooieerbaarheid van natuurlijke eigenschappen uit te sluiten en gebruik van biologisch materiaal te garanderen. De leden van de PvdA-fractie vragen de Minister wat zijn standpunt is ten aanzien van deze interpretatie.

De door het Europees parlement aangenomen resolutie onderstreept het belang van toegang tot biologisch materiaal, hetgeen ook naar de opvatting van het kabinet van essentieel belang is voor een innovatieve, diverse en concurrerende veredelingssector. De door het Europees parlement voorgestelde interpretatie van de Biotechrichtlijn kan een goede bijdrage leveren aan het vinden van een gebalanceerde oplossing, waarbij ook rekening wordt gehouden met de belangen van andere sectoren.

De leden van de PvdA-fractie vragen of de Minister, conform de vigerende EU-informatie afspraken, het krachtenveld kan schetsen voor de EU-strategie «De eengemaakte markt verbeteren», ook in het licht van de politieke dialoog die het Duitse parlement is gestart en aan te geven wat de positie van andere lidstaten is.

De informele Bijeenkomst van Ministers verantwoordelijk voor Concurrentievermogen van 27 en 28 januari heeft een nader beeld van het krachtenveld op het terrein van diensten gegeven.

Zoals uiteengezet in het verslag over deze bijeenkomst¹⁰ waren lidstaten het eens met de Commissie dat resterende problemen op de interne markt urgent zijn en dat het tijd is voor actie. Er was brede steun voor het idee van een dienstenpaspoort zoals aangekondigd door de Commissie als instrument voor administratieve vereenvoudiging. Het dienstenpaspoort moet er onder meer voor zorgen dat ondernemers benodigde documenten slechts een keer hoeven te verstrekken en niet elke keer opnieuw zodra een ondernemer actief wil worden in een andere lidstaat.

⁹ Kamerstuk 31 532, nr. 157

¹⁰ Kamerstuk 21501-30 nr. 363

Over de vraag of binnen of naast het paspoort ook regelgevende belemmeringen moeten worden aangepakt zijn de meningen tussen de lidstaten meer verdeeld. Diverse lidstaten pleitten sterk voor de aanpak van regelgevende belemmeringen, zoals om te beginnen eisen aan juridische vorm en aandeelhouderschap en willen dat het paspoort hier ook betekenis zal gaan krijgen. Alleen zo kan in hun ogen de toegang van ondernemers tot andere lidstaten daadwerkelijk worden verbeterd. Een aantal andere lidstaten, zoals Duitsland¹¹, zag hierin minder een rol voor het dienstenpaspoort en wees op de gevoeligheden en complexiteit om dit soort regels aan te passen. Tot slot was er brede steun voor een analytisch kader om de kwaliteit van proportionaliteitsanalyses van nationale regels te verbeteren, ook in het licht van betere regelgeving principes. Diverse lidstaten bepleitten dat een dergelijk kader niet alleen moet gelden voor nieuwe nationale regels, maar ook voor bestaande regels. Het debat in de komende Raad voor Concurrentievermogen zal over beide aspecten meer duidelijkheid geven.

Het Nederlands voorzitterschap draagt de urgentie uit van de volledige implementatie van de dienstenrichtlijn en het dienstenpaspoort mede in het kader van de vervolmaking van de interne markt. De leden van de PvdA-fractie vragen de Minister of deze urgentie ook gedeeld wordt door de andere lidstaten, en zo ja, welke lidstaten?

Voor het antwoord op deze vraag verwijs ik u graag naar het antwoord op de voorgaande vraag van de PvdA-fractie.

De leden van de PvdA-fractie vragen wat de Nederlandse voorstellen met betrekking tot het eigenlijke ontwerp van het dienstenpaspoort zijn en aan welke voorwaarden een dergelijk paspoort volgens de Minister moet voldoen om doeltreffendheid van dit instrument te waarborgen.

Zoals het BNC-fiche aangeeft, zet het kabinet in op ambitieuze uitwerking van dit dienstenpaspoort dat de werkelijke barrières¹² aanpakt, wederzijdse erkenning versterkt en verder gaat dan een documentenopslagplek waar de ondernemer zijn documenten upload om te bewijzen dat hij aan de eisen voldoet.

De leden van de PvdA-fractie vragen de Minister hoe hij de implementatie van landspecifieke aanbevelingen wil bevorderen gezien het een «soft law» instrument betreft in het kader van de Europa 2020-strategie dat niet juridisch bindend is, waarbij het voornamelijk gaat om het uitoefenen van peer pressure tussen lidstaten onderling maar geen sanctie mogelijkheden bestaan.

Het kabinet zet tijdens het Nederlandse voorzitterschap in op een aanjagende rol voor de implementatie van de aanbevelingen die in het kader van het Europees Semester worden gedaan. De daadwerkelijke implementatie van aanbevelingen en het doorvoeren van hervormingen is van groot belang voor de versterking van het concurrentievermogen, het verbeteren van het investeringsklimaat en het stimuleren van de werkgelegenheid in de EU.

¹¹ De positie van het Duitse parlement ten aanzien van de internemarktstrategie is hier te vinden: <http://dip21.bundestag.de/dip21/btd/18/073/1807395.pdf>

¹² De Commissie geeft in haar mededeling aan dat het naar de volgende barrières wil kijken: rechtsvormen, aandeelhouderschapseisen, multidisciplinaire beperkingen en, indien van toepassing, organisatorische eisen.

In aanvulling op discussies in onder andere de ECOFIN- en EPSCO-Raad hecht het kabinet eraan om de aanbevelingen ook in andere Raadformaties, waaronder de Raad voor Concurrentievermogen, te bespreken. Een belangrijk deel van de aanbevelingen raakt immers aan de verantwoordelijkheden van de RvC. Het gaat daarbij onder andere om afschaffing van onnodige regelgeving, het stimuleren van concurrentie op de dienstenmarkten en het liberaliseren van netwerksectoren. De aanbevelingen op dit terrein raken aan belangrijke aspecten van de reële economie en kunnen zo daadwerkelijk bijdragen aan versterking van het concurrentievermogen van lidstaten evenals grotere keuzevrijheid en lagere prijzen voor de consument.

De uitwisseling van *best practices* en ervaringen bij het overwinnen van belemmeringen tijdens de implementatie kan het doorvoeren van nationale hervormingen in lidstaten bespoedigen. Lidstaten kunnen immers van elkaar leren. Daarnaast zal een terugkerende agendering van de implementatievoortgang ook leiden tot meer *peer pressure* onder de lidstaten en zo naar verwachting leiden tot een toenemend besef van eigenaarschap en belang van implementatie. Uiteindelijk ligt de verantwoordelijkheid voor het doorvoeren van hervormingen en de daarbij horende afwegingen echter bij de lidstaten zelf.

Mocht er sprake van zijn van een zodanig grote onevenwichtigheid in een lidstaat waardoor de stabiliteit van de eurozone in gevaar komt, dan bestaan er sanctiemogelijkheden, onder andere in de vorm van boeteregelingen in de macro-economische onevenwichtigheidsprocedure (MEOP) om hervormingen af te dwingen.

Bij auteursrecht komt het thema geo-blocking aan bod, dat is het blokkeren van toegang tot inhoud (muziek, films, games, nieuws, sport, etc.) wanneer die inhoud benaderd wordt vanuit een andere lidstaat. De ontwerpverordening van 9 december 2015 verbiedt aanbieders om online inhoud te blokkeren voor een gebruiker die tijdelijk in een andere lidstaat verblijft. De leden van de PvdA-fractie vragen de Minister wat volgens hem in de portabiliteitsverordening verstaan moet worden onder «tijdelijk verblijf» in het buitenland?

De Commissie heeft in de mededeling «Naar een modern, meer Europees kader voor auteursrechten»¹³ van 9 december 2015 onder andere geschreven ernaar te streven dat online-inhoudsdiensten alom en zonder grenzen beschikbaar moeten worden om de consument meer keuze en diversiteit te bieden. Om daaraan gevolg te geven heeft de Commissie, bij wijze van eerste stap, tegelijk met die mededeling een voorstel voor een verordening gepresenteerd voor de portabiliteit van online-inhoudsdiensten. Op grond van dat voorstel krijgen consumenten die in een lidstaat waar zij gewoonlijk verblijven legaal toegang hebben tot online-contentdiensten het recht daarvan ook gebruik te maken wanneer zij tijdelijk in een andere lidstaat verblijven. Bijvoorbeeld een Nederlandse consument op vakantie in Griekenland kan gebruik blijven maken van zijn Netflix-abonnement en hoeft zijn favoriete serie niet te missen.

In de ontwerpverordening is de term «tijdelijk verblijf in een andere lidstaat» een open norm. Aan de hand van een open norm kan bij de toepassing ervan door de rechter rekening worden gehouden met de omstandigheden van het geval om een redelijke uitkomst te bewerkstelligen. De vraag rijst of de term niet te vaag is om aan consumenten, rechthebbenden en aanbieders van online-contentdiensten voldoende rechtszekerheid te bieden. Het Nederlands voorzitterschap heeft lidstaten

¹³ COM (2015) 626

daarom in de gelegenheid gesteld daar aandacht aan te besteden. De onderhandelingen in de raads werkgroep zijn onlangs begonnen. Het is dan ook te vroeg om aan te geven of het voorstel hier aanpassing of verduidelijking nodig heeft.

De leden van de PvdA-fractie vragen de Minister naar de laatste stand van zaken in de bespreking van dit voorstel op ambtelijk niveau. Voorts vragen zij wat zijn de belangrijkste zorgen zijn en op welke termijn de Minister vanuit het Nederlands voorzitterschap overeenstemming binnen de Raad voorziet.

De Commissie heeft het voorstel voor een verordening in januari jl. op raads werkgroepniveau gepresenteerd. Thans vindt op dat niveau een artikelsgewijze bespreking van het voorstel plaats. Het streven is om in mei op de RvC een algemene oriëntatie te bereiken. Alle lidstaten lijken op dit moment een positieve grondhouding te hebben. Dit veronderstelt dat een algemene oriëntatie onder het Nederlands voorzitterschap mogelijk moet zijn. Dat laat echter onverlet dat het gebruik van open normen, zoals tijdelijk verblijf in een andere lidstaat dan de woonlidstaat, aanleiding kan geven tot de nodige discussie.

De leden van de PvdA-fractie vragen de Minister hoe ervoor gezorgd wordt dat de nieuwe regels relevant zijn voor nieuwe technologieën en hoe men daarbij te wijldropige definities en rechtsonzekerheid voorkomt. Deze leden vragen de Minister aan te geven welke stappen hij op het terrein van geo-blocking nog meer verwacht, en welke hij in het bijzonder zou aanmoedigen en welke volgens hem op weerstand zullen rekenen?

Het streven van de Europese wetgever is erop gericht wet- en regelgeving zo op te stellen dat deze techniek-onafhankelijk is en dus ook op nieuwe technologieën kan worden toegepast. Het gebruik van open normen kan daarbij behulpzaam zijn. Tegelijkertijd dient er daarbij voor gewaakt te worden dat er voldoende rechtszekerheid wordt geboden. Het gebruik van meer uitgeschreven normen biedt ogenschijnlijk meer rechtszekerheid. Het risico bestaat dat het recht dan een speelbal wordt van vernieuwingsgolven onder invloed van de snel opeenvolgende technologische ontwikkelingen. Tijdens de onderhandelingen over het voorstel zal naar het optimum worden gezocht.

De Commissie heeft in de eerder genoemde mededeling «Naar een modern, meer Europees kader voor auteursrechten» aangegeven medio 2016 wetgevende voorstellen te presenteren om de grensoverschrijdende online-distributie van radio- en televisie-uitzendingen te verbeteren. Die voorstellen zijn gebaseerd op de uitkomst van de evaluatie van de satelliet- en kabelrichtlijn die op dit moment wordt uitgevoerd. Het is dan ook te vroeg om een voorspelling te doen welke kant die voorstellen op zouden kunnen gaan. Ik sta in principe positief tegenover voorstellen die het legale online aanbod van beschermd materiaal verder zonder aanzien van landsgrenzen vergroten. Uiteraard moet daarbij met name op het gebied van audiovisuele werken wel behoedzaam worden geopereerd. De financiering van die werken mag niet in gevaar komen. Voorstellen die dit onvoldoende onderkennen zullen zeker op weerstand stuiten.

Daarnaast, zoals aangekondigd in de digitale interne marktstrategie¹⁴ en de internemarktstrategie¹⁵, wil de Commissie ook andere praktijken waarbij sprake is van een ongerechtvaardigde behandeling van afnemers op grond van hun geografische locatie en/of nationaliteit aanpakken. Naar

¹⁴ COM(2015)192

¹⁵ COM(2015)550

verwachting zal de Commissie in mei 2016 een wetgevend voorstel voor deze andere geoblocking praktijken presenteren. De Commissie heeft recent een publieke consultatie in voorbereiding op dit voorstel gehouden en het thema is besproken op de informele bijeenkomst van Ministers verantwoordelijk voor Concurrentievermogen op 27 en 28 januari. In de komende periode vindt onder meer een stakeholdersbijeenkomst plaats.

De leden van de PvdA-fractie vragen de Minister wat zijn ambitie is voor de behandeling van de voorstellen over de digitale inhoud en online verkoop van tastbare goederen tijdens het Nederlands EU-voorzitterschap.

Het Nederlands voorzitterschap is het eerste voorzitterschap dat deze voorstellen behandelt. Nederland zet in op een zorgvuldige bespreking van de voorstellen, waarbij voldoende tijd is gereserveerd voor behandeling op ambtelijk en politiek niveau. Het streven is het onderhandelings-traject een stap verder te brengen door de Raad Justitie en Binnenlandse Zaken van juni op kernelementen knopen door te laten hakken.

De Europese Commissie stelt voor om een aantal bepalingen, gebaseerd op de huidige Richtlijn 1999/44/EG, volledig te harmoniseren. Deze richtlijn is namelijk gebaseerd op minimumharmonisatie. Door de nieuwe regels volledig te harmoniseren, vervalt de mogelijkheid die lidstaten nu hebben om consumenten betere rechten te bieden dan het minimum-niveau voorschrijft. De leden van de PvdA-fractie vragen hoe dit zich tot motie Vos c.s. over productconformiteit (Kamerstuk 31 700 XIII, nr. 30) verhoudt. Voorts vragen zij de Minister of hij de mening deelt dat dit onwenselijk is, en wat hij gaat doen om dit voorstel van Europese Unie tegen te houden.

Met de nieuwe richtlijnvoorstellen wordt beoogd bij te dragen aan een snellere groei van de digitale interne markt door een aantal aspecten in het overeenkomstenrecht te harmoniseren. Eenduidige en geharmoniseerde regels binnen de Europese Unie hebben een positief effect op het vergroten van grensoverschrijdende handel. Dit maakt het voor handelaars eenvoudiger om hun producten grensoverschrijdend te verkopen en daarbij kosten te besparen. Consumenten krijgen meer zekerheid over hun rechten bij grensoverschrijdende aankopen – bijvoorbeeld bij levering van een defect product – en kunnen die rechten daardoor ook effectiever invoeren. Dit leidt tot meer consumentenvertrouwen en consumenten worden daarmee in staat gesteld meer te profiteren van online grensoverschrijdend winkelen.

Zoals in het BNC-fiche¹⁶ is aangegeven sta ik, gelet op deze voordelen, open voor verdere harmonisatie van het consumentenrecht. Wel is het van belang dat uiteindelijk sprake is van evenwichtige regelgeving die – indachtig de motie Vos c.s. – een hoog niveau van consumentenbescherming biedt, terwijl tegelijkertijd onnodige regeldruk – dat wil zeggen onevenredige kosten of drempels voor grensoverschrijdende handel binnen de EU – voor ondernemers wordt voorkomen. Daarbij moet vooral gekeken worden naar het totaalpakket aan consumentenrechten, waarbij de verschillende elementen in hun onderlinge samenhang moeten worden gezien. De duur van de «wettelijke» garantietermijn is daarvan een belangrijk element. Dit geldt echter ook voor de duur van het bewijsvermoeden, dat inhoudt dat wanneer een goed een defect vertoont, wordt vermoed dat dit defect al bestond ten tijde van de levering van de goederen. Dit maakt het voor de consument eenvoudiger zijn recht in te roepen. Dit bewijsvermoeden wordt in het voorstel van de Commissie

¹⁶ Kamerstuk 22 112, nr. 2058

juist verlengd van zes maanden (op grond van de huidige wetgeving) tot twee jaar. Samen met stakeholders (onder meer de Consumentenbond, VNO-NCW en MKB-Nederland) zal ik bespreken en onderzoeken wat nodig is om in de besprekingen in EU-kader te komen tot een evenwichtig totaalpakket aan consumentenregels.

Vragen en opmerkingen van de leden van de SP-fractie

De leden van de SP-fractie lezen in de geannoteerde agenda dat de Europese Commissie een inhoudelijk overzicht zal presenteren over de voortgang van de implementatie van aanbevelingen ten aanzien van de dienstensector. Deze leden verzoeken de Minister toe te lichten welke aanbevelingen dit zijn, wat de situatie in Nederland is en hoe deze zich verhoudt tot het algemene Europese beeld.

Het voorzitterschap vraagt tijdens het lunchdebat over implementatie van aanbevelingen specifiek aandacht voor *best practices* en belemmeringen ten aanzien van groei en investeringen in de dienstensector. De Commissie zal een presentatie verzorgen waar ingegaan wordt op de implementatie van aanbevelingen die dienen ter versterking van de nationale dienstensectoren. Daarbij kan het onder andere gaan om aanbevelingen op het terrein van de detailhandel, de bouw en beroepsseisen. De precieze invulling van de presentatie, die op dit moment nog wordt voorbereid, is de verantwoordelijkheid van de Commissie zelf.

Nederland heeft geen aanbevelingen ter versterking van de nationale dienstenmarkt ontvangen. Dat is een illustratie van het feit dat Nederland terughoudend is met het opleggen van potentieel belemmerende eisen en regelgeving. De OESO concludeert dan ook dat de regulering van de Nederlandse dienstensector significant onder het gemiddelde ligt¹⁷. Voor de Europese Unie is het beeld gefragmenteerd, maar er bestaan nog teveel barrières op dit vlak van de dienstensector. De Commissie heeft berekend dat een meer ambitieuze implementatie van de Dienstenrichtlijn een bijdrage van 1,8 procent aan het Europees bbp zou kunnen leveren¹⁸.

De leden van de SP-fractie lezen met genoegen dat aandacht zal worden besteed aan de problemen in de staalsector. Deze leden wijzen de Minister er graag op dat tijdens de genoemde high-level conferentie over de energie-intensieve industrie enkele duizenden medewerkers uit de Europese staalindustrie in Brussel waren, waaronder enkele honderden uit IJmuiden, om de mede door de staaldump vanuit China veroorzaakte problemen in de staalindustrie te benadrukken. Deze leden kunnen er allereerst mee instemmen dat China de markteconomiestatus voorlopig nog niet is verleend, maar zijn benieuwd naar het vervolg van de lopende discussie omtrent deze status en de houding van de Minister ten aanzien van deze status. Tevens zijn de leden van de SP-fractie benieuwd of, om de gevolgen van een dergelijk besluit in kaart te brengen, door de Europese Commissie een impact assessment is uitgevoerd en zo ja, hoe volledig dit gebeurd is. Deze leden zijn benieuwd of de Minister bereid is, indien een dergelijk assessment niet of onvolledig is uitgevoerd, hier binnen de Raad op aan te dringen. Daarnaast zijn deze leden benieuwd of China naar de mening van de Minister voldoet aan de eisen van de World Trade Organization (WTO) om als markteconomie te boek te staan en

¹⁷ <http://www.compareyourcountry.org/service-trade-restrictions>

¹⁸ Europese Commissie, mededeling van de Commissie aan het Europees parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's: de eengemaakte markt verbeteren: meer mogelijkheden voor mensen en ondernemingen, 28 oktober 2015, Brussel.

hoeveel banen in Europa en specifiek in Nederland verloren zullen gaan indien de markteconomiestatus aan dit land wordt verleend.

Voor de beantwoording van deze vraag verwijs ik u naar de beantwoording van de vraag van de VVD-fractie betreffende dit onderwerp.

De leden van de SP-fractie zijn tevens benieuwd op welke wijze de evaluatie van de antidumpingmaatregelen zal plaatsvinden en of de toepassing van de «lesser duty rule» hierbij zal worden betrokken. Deze leden zijn benieuwd naar de mening van de Minister over de huidige toepassing van deze «lesser duty rule» en wat zijn mening is over de impact van deze regel. Daarnaast vragen deze leden de Minister om aan te geven of de huidige antidumpingmaatregelen afdoende zijn om de Europese staalindustrie tegen alle gedumpte staalproducten te beschermen. Indien dit niet het geval is verzoeken deze leden de Minister om toe te lichten welke maatregelen nog moeten worden genomen om de maatregelen aan te vullen. De leden van de SP-fractie hebben vernomen dat eurocommissaris Bienkowska bij de high-level conferentie over de energie-intensieve industrie gesproken heeft over modernisering van het «Trade Defence Instrument» binnen de Europese Unie. Deze leden zijn benieuwd naar de mening van de Minister over de voorstellen die de Europese Commissie hiertoe in 2013 heeft gedaan. Tevens zijn deze leden benieuwd naar welke afspraken tijdens de conferentie over de energie-intensieve industrie zijn gemaakt en welke de Nederlandse staalindustrie zullen helpen beschermen.

De discussie over de modernisering van het handelsdefensief instrumentarium is in 2013 vastgelopen door een patstelling in de Raad. Een groot aantal lidstaten – waaronder Nederland – was het niet eens met de Commissievoorstellen om het gebruik van de regel van het lager recht (lesser duty rule) te beperken. Volgens deze regel moeten de antidumpingheffingen worden beperkt tot de schademarge of, indien die lager is, de dumpingmarge. Hierdoor wordt bescherming geboden aan Europese producenten, omdat de schade wordt hersteld, maar wordt ook rekening gehouden met de belangen van de gebruikers van producten omdat deze een voordeel hebben bij lagere prijzen. Het is voor het kabinet van belang dat de regel van het laagste recht gehandhaafd blijft.

Ook andere elementen uit het Commissievoorstel stuiten op bezwaar van lidstaten. Het Nederlandse standpunt is vastgelegd in het BNC-fiche Verordening modernisering EU handelsbeschermingsinstrumenten (Kamerstuk 22 112, nr. 1619 d.d. 17 mei 2013).

Naar de mening van het kabinet treedt de Commissie effectief op tegen oneerlijke handelspraktijken. De industrie kan zelf een verzoek indienen om een antidumpingprocedure te starten. De Commissie onderzoekt het verzoek en start een antidumpingprocedure als het verzoek voldoende is onderbouwd. Er zijn inmiddels 37 antidumpingmaatregelen van kracht op staalproducten en er lopen nog 9 antidumping onderzoeken op staalproducten die bij voldoende bewijs resulteren in antidumpingmaatregelen. Europese producenten en gebruikers hebben in de procedure de mogelijkheid om te reageren op de bevindingen van het onderzoek en de hoogte van de door de Europese Commissie op te leggen heffingen. Hierdoor wordt naar de mening van het kabinet voldoende geborgd dat de Commissie passende antidumping maatregelen neemt.

Tijdens de high-level conferentie over de energie-intensieve industrie van 15 februari jl. vond geen besluitvorming plaats. Tijdens de Raad voor Concurrentievermogen zal een discussie plaatsvinden tussen lidstaten

welke maatregelen er genomen kunnen worden om de concurrentiekracht van de Europese industrie te versterken.

De leden van de SP-fractie lezen in het fiche dat de richtlijn ook betrekking heeft op overeenkomsten waarbij digitale inhoud verstrekt wordt in ruil voor persoonlijke gegevens. Deze leden zijn benieuwd of in deze richtlijn de voorwaarden voor voorlichting bij het aangaan van dit type verkoop zullen worden aangescherpt. Tevens zijn deze leden benieuwd naar de houding van de Minister ten aanzien van dit onderwerp.

Het richtlijnvoorstel ziet niet op precontractuele informatieverplichtingen en wijzigt de bestaande informatieverplichtingen dus ook niet. Overigens is het in dit verband wel goed om op te merken dat de Raad, het Europees parlement en de Commissie onlangs overeenstemming hebben bereikt over een nieuwe verordening betreffende de bescherming van individuen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens. Deze nieuwe verordening omvat onder meer een verplichting voor handelaren om consumenten expliciet daarover in te lichten, wanneer verkregen persoonsgegevens commercieel zullen worden gebruikt. Ook voorziet de verordening in het recht voor de consument om zijn persoonsgegevens te laten verwijderen, onder meer wanneer hij zijn toestemming voor gegevensverwerking intrekt of de gegevens niet langer nodig zijn voor het doel waarvoor ze verzameld zijn. Het voorliggend richtlijnvoorstel waarin ook de levering van digitale inhoud in ruil voor de afgifte van persoonsgegevens wordt geregeld, sluit wat dat betreft goed aan op deze nieuwe verordening, aangezien dit voorstel een verplichting bevat om persoonsgegevens niet langer te gebruiken wanneer het contract wordt ontbonden¹⁹.

Deze leden zijn onaangenaam verrast door de mededeling dat de nieuwe richtlijn ter vervanging van de Richtlijn Koop en Garantie gericht is op volledige harmonisatie en tevens een potentiële verslechtering bevat ten aanzien van de garantietermijnen. Deze leden zijn benieuwd naar de mening van de Minister op het vlak van het verlengen van de minimumtermijn van zes maanden naar een absolute termijn van twee jaar en de inschatting van de gevolgen daarvan voor Nederlandse consumenten. Deze leden verwachten op basis van de verschaft informatie een verloop dat kan lijken op de verordening over netneutraliteit en vragen de Minister of hij deze analyse deelt. Indien dit niet het geval is zijn deze leden benieuwd naar waarom dit volgens de Minister het geval is en welke mogelijkheden er zijn om verplichte harmonisatie die nadelig uitvalt voor Nederlandse consumenten af te wenden. Tevens zijn deze leden benieuwd wanneer de consumentenbescherming voldoende gewaarborgd is in de richtlijn om tot harmonisatie over te gaan. Deze leden zijn tevens benieuwd in hoeverre zij het mogelijk acht om harmonisering te voorkomen of dusdanig te wijzigen dat twee jaar de minimumtermijn in de richtlijn wordt. Ook vernemen deze leden graag van de Minister hoe Nederland in de rol als voorzitter hieraan gestalte kan geven en zijn zij benieuwd of hij de verwachting dat de lidstaten over deze richtlijn meer verdeeld zijn verder kan concretiseren.

Voor de beantwoording van deze vraag verwijs ik u naar de beantwoording van de vraag van de PvdA-fractie betreffende dit onderwerp.

¹⁹ Zie het dossier op de website van het Europees parlement. <http://www.europarl.europa.eu/oeil/popups/ficheprocedure.do?lang=en&reference=2012/0011%28COD%29> de verordening is nu onder controle van de vertalers voor afronding.

Vragen en opmerkingen van de leden van de CDA-fractie

De leden van de CDA-fractie lezen dat onder het agendapunt diversen gesproken zal worden over het Europees eenheidsoctrooi en het eengemaakte octrooirecht. Ook komt het kwekersrecht aan de orde. Deze leden vragen de Minister aan te geven wat hierbij de specifieke punten zijn waar over wordt gesproken en wat de inbreng van Nederland wordt op deze punten.

Met betrekking tot het Europese eenheidsoctrooi en het Eengemaakt octrooigerecht zal verslag worden gedaan van de voortgang met de voorbereiding van de implementatie hiervan.

Met betrekking tot het kwekersrecht zal de RvC op de hoogte worden gebracht van het verzoek van de voorzitter van de Raad voor Landbouw en Visserij, waarin de RvC wordt verzocht zich te buigen over het onderwerp van de toegenomen octrooiering in het plantaardige domein. Daarnaast wordt de RvC gewezen op de resolutie van het Europees parlement over dit onderwerp. De leden van de RvC worden uitgenodigd om samen met de Europese Commissie en stakeholders op een door het voorzitterschap te organiseren conferentie van gedachten te wisselen over oplossingsrichtingen. Er is geen debat voorzien op dit onderwerp.

De leden van de CDA-fractie vragen de Minister om op basis van de resolutie van het Europees parlement het voortouw te nemen om de Commissie te bewegen om door middel van een interpretatieve verklaring, op korte termijn, een einde te maken aan de huidige ongewenste ontwikkeling die door de uitspraak van het Europees Octrooibureau is ingezet over het kunnen octrooieren van (natuurlijke) planteneigenschappen en natuurlijke biologische processen. Deze leden vragen de Minister of hij hiertoe bereid is.

Hier ben ik toe bereid. De door het Europees parlement in de resolutie voorgestelde interpretatie van de Biotechrichtlijn kan een goede bijdrage leveren aan het vinden van een gebalanceerde oplossing, die ook rekening houdt met de belangen van andere sectoren. Deze en andere oplossingsrichtingen zullen aan de orde komen op de conferentie die het Nederlandse voorzitterschap zal organiseren over dit onderwerp.

De leden van de CDA-fractie vragen de Minister aan te geven of er signalen zijn dat de Europese biotechnologie octrooirichtlijn wordt opengebroken. Zo ja, wat is hierbij de achterliggende gedachte en wat zou hiervan het gevolg zijn voor de ontwikkeling van innovatie?

Op de conferentie die het Nederlands voorzitterschap samen met de Europese Commissie zal organiseren, zullen oplossingsrichtingen voor de gesignaleerde problematiek worden verkend. Het is zeker mogelijk dat voor sommige van de oplossingsrichtingen die tijdens de conferentie zullen worden gesuggereerd aanpassing van de biotechrichtlijn noodzakelijk zal zijn. Dat maakt deze oplossingsrichtingen niet eenvoudiger. Daarnaast kan dit ook een effect hebben op innovatie in andere sectoren. Daarom is er naar verwachting weinig draagvlak voor oplossingen die wijziging van de biotechrichtlijn vergen.

Verder lezen de leden van de CDA-fractie dat er tijdens de Raad zal worden ingezoomd op de scaling-up van het midden- en kleinbedrijf (mkb). Deze leden vragen de Minister wat zijn inzet op dit punt is.

De check-up bestaat uit een presentatie van de Commissie en een discussie onder Ministers over de stand van de concurrentiekracht van Europa op basis van relevante indicatoren. Voor deze Raad is de

Commissie voornemens de presentatie over scaling up van het mkb te houden.

Nederland verwelkomt het feit dat de Commissie voor deze check-up zich richt op scaling-up van het mkb. Het groeipotentieel van het mkb is voor Nederland een prioriteit en in meer algemene zin zet Nederland met name in op het verlagen van regeldruk en toekomstbestendige regelgeving voor het mkb.

De leden van de CDA-fractie lezen ook dat de circulaire economie op de agenda staat. Deze leden vragen naar de betekenis van de agendering van dit onderwerp op deze Raad, aangezien het dossier in eerste instantie belegd is bij de Milieuraad en de Landbouw- en Visserijraad. Voorts vragen deze leden waarom er voor dit thema is gekozen en wat de relatie met de Europese concurrentiekracht is. Hierbij vragen deze leden tevens of het een debat van vrijblijvende aard wordt of dat er echt besluiten worden genomen. Indien er besluiten zullen worden genomen vragen deze leden hoe zich dit verhoudt met de Milieuraad en de Landbouw- en Visserijraad.

Voor de beantwoording op deze vraag verwijs ik u naar de beantwoording van de vragen van de PvdA-fractie betreffende dit onderwerp.

De leden van de CDA-fractie lezen daarnaast dat het Nederlandse voorzitterschap beoogt Raadsconclusies aan te nemen over de interne marktstrategie. Deze leden vragen welke maatregelen op het gebied van mkb en start-ups de Minister voor ogen heeft, en of hij het krachtenveld kan schetsen voor de EU-strategie «De eengemaakte markt verbeteren». Deze leden vragen wat reeds bekend is over de positie van andere lidstaten.

Zoals ook aangegeven in het BNC-fiche over de internemarktstrategie, vindt Nederland het van groot belang dat er aandacht is voor het mkb en start-ups. Nationaal zet het kabinet daar ook stevig op in met een *Special Envoy* voor start-ups, StartupDelta, en het Aanvullend Actieplan mkb-financiering. Het is goed dat hier in de EU ook aandacht voor is. Het is van belang dat start-ups hun producten en diensten grensoverschrijdend kunnen afzetten. Eén van de maatregelen waar lidstaten, waaronder Nederland, in dit verband op inzetten is het verbeteren van de toegang tot financiering op EU-niveau. Niet bancaire leningen zijn meer en meer in opkomst. De transitie van een bank-georiënteerde financiering naar een meer gevarieerd financieringslandschap, waarin venture capital, crowdfunding en «business angels» (grote investeerders in start ups) een belangrijke rol spelen, moet verder gestimuleerd worden. Daarnaast moet meer venture capital komen zodat de EU beter in staat is te concurreren met de VS.

Een andere belangrijke Europese maatregel is btw-vereenvoudiging voor het mkb en start-ups²⁰. Zoals aangegeven in het BNC-fiche over de internemarktstrategie, kan vereenvoudiging mogelijk leiden tot lagere administratieve lasten voor het mkb en lagere kosten voor extern advies. Hierdoor zal het mkb in deze sector mogelijk minder moeite hebben om zich aan de btw-wetgeving te houden. Deze onderwerpen worden in de conceptconclusies geadresseerd.

Ten aanzien van de positie van andere lidstaten, verwijs ik u graag naar mijn antwoord aan de PvdA-fractie betreffende dit onderwerp.

²⁰ Kamerstuk 22 112, nr. 2029

De leden van de CDA-fractie danken de Minister verder voor de update betreft het frontrunnersinitiatief. Deze leden lezen dat 15 lidstaten, afhankelijk van het onderwerp, mee doen met het initiatief. Deze leden vragen welke lidstaten dat zijn en op welk onderwerp Nederland het komende jaar echt wil inzetten om stappen te zetten met behulp van het frontrunnersinitiatief.

Naast Nederland werken het Verenigd Koninkrijk, Denemarken, Zweden, Litouwen, Malta, Duitsland, Letland, Noorwegen, Estland en Tsjechië mee aan het frontrunnersinitiatief. Met deze landen heeft Nederland de resultaten van het initiatief geagendeerd voor de Raad van Concurrentievermogen van 2–3 maart 2015²¹. Daarnaast doen inmiddels ook Frankrijk, Italië, Spanje en Cyprus mee met één of meerdere projecten (*Single Market Centres, Points of Single Contact*, e-commerce en gereguleerde beroepen). De komende periode ligt de focus vooral op de nationale implementatie van de acties en aanbevelingen die volgen uit de projecten. Nederland wil nationaal doorgaan met het ontwikkelen van het *Single Market Centre*. De functie van dit *Single Market Centre* als digitale one-stop-shop waarin bestaande informatieportalen, zoals Solvit, *Product Contact Point, Point of Single Contact* en *Your Europe*, samenkomen op één plek waar ondernemers terecht kunnen met hun vragen en problemen ten aanzien van de interne markt, kan nog verder worden versterkt en moet worden geïntegreerd binnen de Engelstalige versie van ondernemersplein.nl. Verder zal het platform van het frontrunnersinitiatief komende periode vooral worden benut voor het uitwisselen van ideeën en visies over de vormgeving van aangekondigde initiatieven, zoals het dienstenpaspoort, het *Single Digital Gateway* en het analytisch kader voor gereguleerde beroepen. Vervolgens kan het platform benut worden voor samenwerking bij de implementatie van de initiatieven.

Tot slot hebben de leden van de CDA-fractie een brief ontvangen van de gedeputeerde staten van Noord-Holland over de staalcrisis die naar de commissie van Economische Zaken is gestuurd. Hierin wordt gesproken over een onderzoek naar oneerlijke handelspraktijken in de staalsector. Zou de Minister kunnen aangeven of de Europese Commissie het verzoek van de Europese Staalsector voor een onderzoek naar mogelijke oneerlijke handelspraktijken in de staalsector heeft gehonoreerd. Zo ja, aan te geven wat de stand van zaken van dit onderzoek is. Voorts vragen deze leden de Minister of de staalcrisis een speerpunt is van het Nederlandse voorzitterschap is, en zo niet, of de Minister bereid is dit alsnog te doen.

Het kabinet zet zich ten volle in om de concurrentiekracht van de Europese industrie, zowel de staalproducenten als de industriële gebruikers van staalproducten, te versterken. Het bevorderen van een gelijk speelveld is daarvoor een belangrijke voorwaarde. Hiervoor is Europees optreden nodig. Om die reden agendeert het Nederlands voorzitterschap de situatie in de staalmarkt tijdens de komende Raad voor Concurrentievermogen.

De Europese Commissie heeft afgelopen vrijdag aangekondigd voorlopige importheffingen te zullen opleggen op koudgewalst staal met oorsprong China en Rusland. Tevens kondigde de Commissie aan een drietal nieuwe antidumping onderzoeken te zullen uitvoeren naar staalproducten uit China. De klachten van de staalproducenten zijn dus door de Commissie in behandeling genomen.

De leden van de CDA-fractie lezen dat tijdens de informele bijeenkomst is gesproken over geo-blocking en vragen de Minister welke conclusies zijn getrokken uit deze bijeenkomst en hoe de andere lidstaten tegen

²¹ Kamerstuk 21 501-30, nr. 344

geo-blocking aankeken. Deze leden vragen de Minister om de stand van zaken te geven over wat nu de vervolgstappen zijn betreft geo-blocking.

Graag verwijs ik voor de vervolgstappen ook naar het antwoord op de vraag van de PvdA-fractie betreffende dit onderwerp.

De leden van de CDA-fractie horen graag wat de ambitie van de Minister is voor de behandeling van de voorstellen over digitale inhoud en online verkoop van tastbare goederen tijdens het Nederlandse EU-voorzitterschap.

Voor de beantwoording van deze vraag verwijs ik u naar de beantwoording van de vraag van de PvdA-fractie betreffende dit onderwerp.

Vragen en opmerkingen van de leden van de D66-fractie

De leden D66-fractie lezen dat in de aankomende Raad de Europese Commissie wil inzoomen op de scaling-up van het mkb. Deze leden vragen de Minister nader toe te lichten wat de Europese Commissie tijdens dit debat gaat inbrengen en aan te geven welk «instrument» hij verder wil ontwikkelen.

Nederland wil als voorzitter de «competitiveness check-up» als instrument versterken zodat deze bij kan dragen aan de discussie over de stand van de concurrentiekracht van Europa en het signaleren van uitdagingen. Een voorbeeld hiervan is het eerder genoemde scoreboard zoals de High Level Group for Competitiveness and Growth ontwikkelt. Daarnaast verwijs ik u voor de inhoud van de inbreng van de Commissie naar de beantwoording van de vragen van de PvdA-fractie en de CDA-fractie betreffende dit onderwerp.

De leden D66-fractie lezen dat de Europese Commissie zich met name zal richten op maatregelen op een aantal gebieden, waaronder het mkb en startups. Deze leden vragen wat voor maatregelen de Minister op Europees niveau op dit thema voorziet en of hij bereid is hierbij de noodzaak van een interne digitale markt voor de groei van startups te benadrukken.

Voor het antwoord op deze vraag verwijs ik u naar het antwoord op de vraag van de CDA-fractie. Daarnaast is Nederland van mening dat de noodzaak van een goed functionerende (digitale) interne markt van belang is voor de groei van het Europese mkb en start-ups.

De leden D66-fractie constateren dat de lunchdiscussie het uitwisselen van best practices en gedeelde uitdagingen betreft. Deze leden vragen de Minister welke Nederlandse best practices hij van plan is te delen tijdens het debat.

Nederland heeft als voorzitter van de Raad de implementatie van aanbevelingen in de dienstensector voor dit lunchdebat centraal gesteld. Het kabinet hecht eraan dat binnen de lidstaten blijvend werk wordt gemaakt van het doorvoeren van noodzakelijke hervormingen en afschaffen van onnodige en belemmerende regelgeving. Dit komt de lidstaten zelf ten goede evenals de Europese interne markt voor diensten. Nederland heeft geen formele landenspecifieke aanbeveling gekregen om onderdelen van de nationale dienstensector te hervormen. Het kabinet hecht er echter aan om te allen tijde kritisch te bezien of regelgeving nog steeds passend is of moet worden aangepast of afgeschaft. Het uitwisselen van *best practice* met andere lidstaten is daarbij een nuttig instrument. Tijdens het lunchdebat zal Nederland vooral het belang van

de implementatiediscussie onderstrepen zonder zelf nadrukkelijk de focus te willen leggen op een eigen *best practice*, zoals het nationaal actieplan gereglementeerde beroepen²².

De leden D66-fractie vragen de Minister nader toe te lichten wat voor producten onder de richtlijn digitale inhoud vallen. Valt bijvoorbeeld ook software (naast games) onder de richtlijn? Voorts missen zij een analyse van het belang voor startups van een digitale interne markt, zij vragen de Minister daar nader op in te gaan.

Het richtlijnvoorstel heeft betrekking op alle overeenkomsten waarbij consumenten digitale inhoud, zoals muziek, video's, games, apps en software geleverd krijgen. Dit kan zijn op duurzame dragers – zoals CD's of DVD's – maar bijvoorbeeld ook via een download of een «stream». Ook overeenkomsten waarbij de consument toegang krijgt tot bepaalde digitale diensten – waaronder clouddiensten – en social media vallen binnen het toepassingsbereik van het richtlijnvoorstel.

In zijn algemeenheid is de digitale interne markt strategie onder meer gericht op het aanjagen van start-ups. Door belemmeringen voor grensoverschrijdende handel aan te pakken worden de mogelijkheden voor start-ups vereenvoudigd om een markt van 500 miljoen Europese consumenten te kunnen bedienen. De derde pijler van de strategie richt zich op het groeipotentieel van de data-economie in Europa. Hiertoe kondigt de strategie een aantal acties aan, waarvan in het bijzonder start-ups kunnen profiteren. De strategie noemt daarnaast dat bij toekenning van Europese middelen voor digitale projecten op het gebied van infrastructuur, onderzoek en innovatie, het belang van start-ups gediend moet worden. Ook in het kader van het richtlijnvoorstel digitale inhoud waar de fractie van D66 aan refereert, vindt Nederland het van belang om relevante stakeholders – waaronder start-ups – te betrekken om te bezien welke effecten het voorstel precies heeft en waar dit eventueel kan en moet worden bijgestuurd. Voor Nederland is van belang dat sprake is van evenwichtige regelgeving waarbij een hoog niveau van consumentenbescherming wordt geboden, terwijl tegelijkertijd onnodige regeldruk – d.w.z. onevenredige kosten of handelsbelemmeringen – voor de ondernemers (waaronder ook start-ups) wordt voorkomen.

Vragen en opmerkingen van de leden van de SGP-fractie

De leden van de SGP-fractie constateren dat tijdens de komende Raad voor Concurrentievermogen ook gesproken zal worden over het octrooi- en kwekersrecht. Zij horen graag wat de inzet van de Minister op dit punt is.

Voor het antwoord op deze vraag verwijs ik u naar de beantwoording van de vraag van de PvdA-fractie betreffende dit onderwerp.

De leden van de SGP-fractie hebben begrepen dat vanuit de Landbouwraprad een brief gestuurd zou worden naar de Raad voor Concurrentievermogen. De Staatssecretaris van Economische Zaken heeft toegezegd deze brief met de Kamer te delen, inclusief een voorgenomen standpunt van de regering (Kamerstuk 21 501-32, nr. 887). Deze leden hebben nog geen standpuntbepaling gezien en vragen of de betreffende brief inmiddels beschikbaar is. Voorts vragen zij de Minister naar zijn standpunt.

²² Bijlage bij Kamerstuk 24 036, nr. 409

Deze brief is inmiddels beschikbaar en zal u op korte termijn worden toegezonden. Nederland is, zoals bekend, van mening dat de toegenomen octrooiering van plantgerelateerde uitvindingen een probleem is, waarvoor dringend een oplossing moet worden gevonden. Tijdens het Nederlands voorzitterschap werkt de regering aan oplossingen die kunnen rekenen op voldoende draagvlak bij lidstaten, Europese Commissie, Europees parlement en stakeholders.

De leden van de SGP-fractie willen graag de noodzaak van het herstellen van de onbalans tussen het octrooi- en kwekersrecht onderstrepen, zeker nu door recente uitspraken van het Europees Octrooibureau ruim baan is gegeven aan het vestigen van een octrooi op «nieuwe» planteigenschappen die gewoon via de klassieke veredeling ingekruist zijn. De regering heeft eerder terecht aangegeven dat ze zich op Europees niveau sterk gaat maken voor het herstellen van de onbalans tussen het octrooi- en kwekersrecht door, zo mogelijk, invoering van een uitgebreide kwekersvrijstelling in de Bio-octrooirichtlijn (algemeen overleg Biotechnologie, 9 september 2015; Programma van het Nederlands voorzitterschap van de Raad van de Europese Unie, Kamerstuk 34 139, nr. 10). Deze leden vragen de Minister of hij zich hier tijdens de eerstvolgende Raad voor Concurrentievermogen ook proactief voor gaat inzetten.

Mijn inzet en die van de Staatssecretaris is gericht op een breed gedragen pakket aan maatregelen, waarmee de balans tussen octrooirecht en kwekersrecht wordt hersteld, rekening houdend met de resolutie van het Europese parlement en voorstellen van de zijde van de Europese Commissie. Zie ook de beantwoording op de vraag van de CDA-fractie betreffende dit onderwerp.

De leden van de SGP-fractie willen in dit verband ook wijzen op de door het Europees parlement aangenomen resolutie (15 december 2016, 2015/2981(RSP)). Deze leden vragen de Minister of hij deze resolutie aangrijpt om in ieder geval te pleiten voor een interpretatieve verklaring van de Europese Commissie bij de Bio-octrooirichtlijn, en dat op korte termijn.

Ja. De door het Europees parlement voorgestelde interpretatie van de Biotechrichtlijn kan een goede bijdrage leveren aan het vinden van een gebalanceerde oplossing. Deze en andere oplossingsrichtingen zullen aan de orde komen op de conferentie die het Nederlandse Voorzitterschap samen met de Europese Commissie zal organiseren over dit onderwerp.